

BUTLLETÍ

DE LA

Institució Catalana d'Història Natural

3.ª ÈPOCA.

BARCELONA, JUNY, 1920.

ANY III — NÚM. 6.

SECCIÓ OFICIAL

~~~~~

SESSIÓ CIENTÍFICA DEL 10 DE JUNY DE 1920

Presidència del Rnd. P. J. M.ª de Barnola, S. J.,

President

La reunió té lloc en el Palau de la Generalitat assistint-hi els Srs. P. Barnola, S. J., Dr. Bofill i Pichot, Broquetas, Dr. Cirera i Salse, Codina, Elias, Dr. Faura i Sans, Dr. Font i Quer, Dr. Marcet i Riba, Mas de Xaxars, P. Pujiula S. J., Sagarra (I), Dr. Sala i Pons i Zariquiey. El Sr. C. O. Rosset excusa la assistència.

Oberta la sessió pel President a dos quarts de 7 de la tarda el Sr. Codina manifesta que els Srs. P. Pujiula i Bofill i Poc han tramés la llur fotografia per a l'Album de l'Institució ço que és convenient imitin els demés membres.

Pels Srs. P. Barnola, Codina i Vilaseca són proposats per a socis adjunts: el Sr. Antoni Barriel i Gasc, Portaferriassa, 30, el Sr. Pau Borell i Oliveres, Plassa del Dr. Letamendi, 35, 3.er 1.ª, i el Sr. Pere Vayreda i Olivés, Lladó (Girona), dedicant-se els tres a Botànica.

Baixa: Francesc Calzado.

Es dona compte de les següents

COMUNICACIONS CIENTÍFIQUES

Fosforescència extraordinària en cuques de llum.— El Sr. President comenta el fet per ell observat en femelles de la cuca de llum, *Lampy-*

ris mauritanica L., que presentaven la característica lluminositat no en els darrers anells de l'abdòmen únicament, sino en tots els d'aquest, i àdhuc del tòrax, fins als voltants del cap. Presenta un voluminós exemplar, on és pot observar el fenomen, encara que imperfectament, per fer ja dies que el tenia engabiat. No recorda pas haver llegit tal forma de lluminositat en cap tractat d'Entomologia, per això és que crida l'atenció sobre les seves observacions.

Contribució a la parasitologia de l'anguila (*Anguilla vulgaris*) en València.—El Sr. Codina llegeix una interessant comunicació del Sr. Pardo relativa a la parasitologia intestinal de l'anguila amb motiu de les investigacions del professor Dr. Gandolfi en el Laboratori d'Hidrobiologia Espanyola de València.

Alguns lepidòpters de la illa d'Eivissa.—Baix l'anterior epígraf el Sr. I. de Sagarra llegeix una documentada comunicació com a contribució al coneixement dels insectes lepidòpters d'Eivissa citant-ne vintiuena formes, nombre aquest bastant important dada la pobresa lepidopterològica de les illes Pitiusses.

La *Arctia latreillei* God. (Lep. Arctiidae) i la seva darrera metamorfosi.—El Sr. C. O. Rosset tramet per mediació del Sr. Codina la comunicació següent: que «para completar una reseña dada por el socio-lepidopterólogo Ignacio de Sagarra en el BUTLETÍ DE LA INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL Junio de 1917, he recogido algunos datos por observaciones hechas estos tres últimos años sobre la última metamorfosis de la *Arctia latreillei*, es decir, el tiempo empleado para el desarrollo de la mariposa en la crisálida.

Recogiendo la oruga en el mes de Junio, sale o debe salir la mariposa en los meses de Marzo y Abril del año siguiente; pero este criterio, aunque general, no se sostiene a la prueba, pues los datos siguientes me han convencido, que la mayoría de las crisálidas toma dos años para el desarrollo de la mariposa, y como consecuencia, se explica también la escasez o abundancia de la mariposa en ciertos años.

Sea por tener demasiadas orugas en las jaulas, o por diferentes causas de mortalidad, a las que están expuestas las orugas, resultó que, de las 140 orugas recogidas en el mes de Junio 1919, solamente salieron este año 23 mariposas, quedando 46 crisálidas para el próximo año; y en cuanto al resto o sean 71 orugas, murieron por las antedichas razones.

Ahora, para justificar mi criterio sobre los dos años de metamorfosis de la mayor parte de la *Arctia latreillei*, tenía en una jaula aparte 16 crisálidas de las orugas recogidas de Junio 1918 y de las cuales salieron de todas la mariposa, a saber: 7 machos y 9 hembras».

Donatiu per a el Museu.—El Dr. R. Zariquiey tramet un bell exemplar de porc marí *Centrina vulpecula* Bel. peix de la família dels Espinàcids

(Spinaciadae) pescat en aigües d'Arenys i del que en fa graciós present a la INSTITUCIÓ.

Hepàtiques catalanes. — El P. Barnola afegeix, a les que ja té citades, la *Madhotea platyphylla* Dum., recollida el 16 de maig a Subirats (St. Sadurn de l'Anoya), més la *Pellia Fabroniana* Radd. (*calycina* Nees.), i *Mesophylla obovata* Nees., var. *minor* Carringt., aquella en els degotalls margosos, aquesta en l'argila rogenca propera a la foradada de St. Pere de Sallavinera (Calaf) el 22 i 23 del mateix mes.

Sobre botànica barcelonesa i tarragonina. — El Sr. Codina dona compte de dos treballs tramesos per l'infadigable Gmà. Sennen, l'un amb el títol «Encore un peu de botanique barcelonaise» en el que es citen algunes formes crítiques o noves per a la flora barcelonesa trobades pels seus alumnes en llurs petites excursions semanals, i l'altra «Une seconde semaine d'herborisation dans la partie du littoral de Tarragone comprise entre le Francolí et l'Ebre» que per la seva extensió es publicarà oportunament en la forma que s'acordi.

Variacions en el nivell de les aigües de l'estany de Banyoles. — Sobre aquest tema el Dr. Faura i Sans fa les següents manifestacions: El Sr. Josep Alsius ens fa sabedors d'un moviment observat en la nivellació de les aigües de l'estany, el que fou estudiat amb deteniment per D. Lluís M. Vidal fa ja alguns anys, aixís com també pels enginyers...

Fou en el dia 7 de maig a les 7 h. 30 m. del matí quan sobtadament les aigües de l'estany de Banyoles es retiraren de la vorera, baixant el nivell de l'aigua en la Mola uns 60 centímetres; prompte revingueren les aigües d'endins enfora, alçant-se uns 20 centímetres per damunt del nivell normal. Aquesta baixa i alça es repetiren unes quantes vegades durant cada intermig uns quinze minuts. Al final restaren definitivament les aigües quietes. Mentres succeí aquesta oscil·lació de nivell el temps fou esplèndid, amb una calma completa.

Ens comunica el Sr. Alsius, en carta del 8 del mateix mes, que aquest fenòmen ja havia sigut observat igualment fa pocs anys; emperò que no s'hi donà importància; si bé coincidí amb els forts terremòls de Messina.

Nostre consoci D. Lluís M. Vidal, coneixedor de la tectònica i de l'hidrologia soterrània d'aquelles encontrades estudiarà aquest fenòmen, tal volta relacionat amb el volcanisme. (Vegis *Iberia* any VII n. 339, p. 82-94 31 de Juliol de 1920).

Figures gegants observades des del Puig de Cubell, Vidrà. — El mateix Dr. Faura parla, a continuació, d'aquest fenòmen ocorregut el dia vint de març, en que excursionejaven per aquelles alteroses montanyes els valerosos excursionistes En Joan Montllor i En Joaquim Garriga; àdhuc que es ressenyaren en la *Fulla mensual* que publica el Centre excursionista del Vallés (curs XIII, n. III, abril i maig de 1920), i que nosaltres extractarem a continuació:

Des del cim al esplaiaren la mirada pel golf de Roses, pel Pirineu des del Canigó al Puigmal, i el Pedraforca; era a la posta d'un sol rogec i resplandent que tenyia de carmí la neu del Pirineu i daurava les muntanyes de la Garrotxa. El sol declinava ràpidament i per tant l'ombra projectada per la gran serralada en un turó de la qual estaven ambdós observadors havia esvaït la plana d'En Bas i s'enfilava a correu muntanyes amunt de Marbulenys, Finestres, St. Julià del Mont, etc. De sobte observaren amb gran sorpresa una visió òptica emocionant. Del repeu del Puig de Cubell, i pel davant de la casa del Pla Traver l'imatge del Turó hi era projectada en forma cònica extraordinàriament allargada en direcció dels raigs del sol, anant a finir un xic endins del golf de Roses, per allà l'indret de les excavacions d'Empòries, i en una boirina fosca, de poc gruix i completament plana, en forma que permetia veure tota la corvadura del golf. L'ombra era sumament subtil, emperò clarament visible en tota la seva extensió, i el mateix a través dels fondals dominats per l'ombra obscura que de les altures encara il·luminades pel sol ponent. L'imatge sorprenent d'aquesta doble i singular projecció damunt l'ombra natural de la muntanya tenia la forma d'una piràmide de reduïda basa i un desenrotllat superior a 65 quilòmetres, amb la particularitat que al topar en la flonja boirina esmentada les dues convergents quedaven com trencades, redressant-se el final en punta d'obelisc. El sol va perdre's per darrera els rasos de Paguera; i desaparegué el fenomen òptic quan el sol quedà totalment extingit.

Aquesta és la ressenya publicada pels observadors; i al final invitaven als homes estudiosos per a que en donguessin una explicació. Per això, hem cregut convenient reproduir aquella fidel descripció per a deduir-ne que l'efecte observat és el de la projecció de siluetes damunt la boira, originant les anomenades *sombres gegants*, tant freqüentment observades en els Alps, i qualques voltes reconegudes pels nostres excursionistes pirinencs. Aquest fenomen no deu ésser confós amb el de l'*espectre de Brocken*, el que es caracteritza per una descomposició circular dels raigs lluminosos. El que la forma cònica de la muntanya es presentés redressada, podria ésser efecte d'una diferència de densitat o de col·locació de la mateixa boira.

Canvi de color de les argiles pontianes.—El Sr. Elias explica en una nota geològica plena d'interessants detalls la fàsis com ell interpreta el canvi de color de les argiles pontianes observades en termes de Viladecaballs i Olesa.

Després de fer circular alguns tiratges a part tramesos pel P. Navás i altres publicacions endreçades per diferents autors i no havent-hi altres assumptes de que tractar, s'aixeca la sessió per a començar seguidament la del